

LA FIGURA DEL SANT RECTOR D'ARS EN EL MAGISTERI PONTIFICI*

Pere BELLVERT I MORENTE

Original rebut: 22/12/2010
Data d'acceptació: 7/02/2011

Adreça: Rectoria – Plaça de l'Església, 1
17243 LLAMBILLES (Girona)
E-mail: perebellvert@hotmail.com

Resum

L'Any Sacerdotal (2010), convocat pel papa Benet XVI amb motiu del 150è aniversari de la mort de sant Joan Maria Vianney, fou una ocasió per rememorar la figura del rector d'Ars en el Magisteri dels papes, molt especialment de Joan XXIII, que li dedicà l'Encíclica «Sacerdotii nostri Primordia» (1959). Els seus antecessors Pius X, Pius XI i Pius XII havien evocat ja l'exemple del sant rector d'Ars en diversos documents sobre el sacerdoci, el comú denominador dels quals és la unitat entre ministeri sacerdotal i la santedat personal de vida dels ministres. En aquest mig segle, que va de l'encíclica de Joan XXIII a la convocatòria d'un Any Sacerdotal pel papa Benet XVI, la doctrina de l'Església sobre el ministeri sacerdotal ha estat especialment rica: el Concili Vaticà II amb els seus diversos documents relatius al ministeri ordenat, el Magisteri dels papes Pau VI (v. gr. la Carta apostòlica «Summa Dei Verbum» del 1963 i l'encíclica «Sacerdotalis coelibatus» del 1967); i Joan Pau II (Les cartes del Dijous Sant i l'Exhortació post-sinodal «Pastores dabo vobis» (1992) entre altres). Joan XXIII i Benet XVI recorden ambdós aquelles paraules del sant rector d'Ars: «El sacerdoci és l'amor del cor de Jesús».

Paraules clau: Joan Maria Vianney, Rector d'Ars, Magisteri pontifici, ministeri sacerdotal, santedat dels ministres.

* Conferència pronunciada el dia 3 de juny del 2010 en l'acte acadèmic de final de curs 2009-2010 a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Girona.

Abstract

Last year was *The Year of the Priest (2009/2010)* announced by Pope Benedict XVI, which was motivated by the 150th anniversary of the death of St. John Mary Vianney, Curé of Ars. We remember the role of the holy parish priest of Ars in the Magisterium of the Popes, more especially that of John XXIII to whom he dedicated his encyclical "*Sacerdotii nostri Primordia*" (1959). His predecessors Pius X, Pius XI and Pius XII had already called upon the example of the holy Curé of Ars in various documents concerning priesthood, the common denominator of which is the unity between the priestly ministry the personal holiness in the lives of the ministers. In the half century from the encyclical of Pope John XXIII up to the announcement of the Year of the Priest by Pope Benedict XVI, the doctrine of the Church regarding the priestly ministry has been especially rich: Vatican Council II with its various documents relating to the ordained ministry; the Teaching of Popes Paul VI (e.g. The apostolic letter "*Summa Dei Verbum*", 1963; and the encyclical "*Sacerdotalis coelibatus*", 1967) and John Paul II (e.g. The letters of Holy Thursday and the call of the post-synod letter "*Pastores dabo vobis*", 1992, among others). Both John XXIII and Benedict XVI bring to mind these words on the Saintly Curé d'Ars: "*The priesthood is the love of the heart of Jesus*".

Keywords: Joan Maria Vianney, Rector of Ars, pontifical magisterium, priestly ministry, sanctity of ministers.

1. INTRODUCCIÓ

Permeteu-me de començar amb un fet anecdòtic en la vida del sant capellà. Un dia de maig de l'any 1845 es va presentar a Ars, d'incògnit, una de les glòries de la França del seu temps, el cèlebre predicador i restaurador dels dominics, Pare Lacordaire. Els pelegrins el van descobrir pel seu hàbit de dominic amagat sota un abric de sotana comú. Lacordaire va escoltar el sermó del rector i després, a la tarda, una de les seves famoses catequesis. Va comentar més tard que ell no ho hauria dit així, però que els dos parlaven un mateix llenguatge; el sant rector havia predicat com ho faria un bon rector.

Sant Joan Maria Vianney es meravellava del que havia passat. Comentava a un sacerdot amic, amb una humilitat que li era connatural: «Sap vostè aquell refrany: *els dos extrems es toquen*; doncs bé, ahir es va complir a la trona d'Ars, a la qual van pujar la ciència extrema i la ignorància summa», referint-se al fet que ell mateix va convidar el famós predicador de *Notre Dame* a dirigir la paraula als seus feligresos.

La veritat és que els pelegrins d'Ars preferien escoltar l'humil rector que el cèlebre predicador i van quedar contrariats que ocupés, ni que fos per fer

1. A. TROCHU, *El Cura de Ars San Juan María B. Vianney*, Barcelona: Editorial Litúrgica Española 1953, 537-538; Michel DE SAINT PIERRE, *La vida prodigiosa del Cura de Ars*, Madrid:

un sermó, el seu lloc.¹ Sant Joan Maria Vianney no era un acadèmic, ni un apologeta persuasiu de la raó. El seu raonament era senzill però era amarat de sentiment. Al final de la seva vida, quan era major la gernació de pelegrins, quasi no se'l sentia, el to de veu era fluix i la dicció pobre, les malures li havien danyat la boca i se l'entenia poc; amb tot, les seves exclamacions al bon Déu eren plenes d'un amor sincer i tendre, les seves llàgrimes i sospirs corprenien els cors.²

Un vinyater del Maçonais, convertit pel testimoni del sant rector, comentava als qui li demanàvem què havia vist en aquell pobre capellà: «He vist Déu en un home.»³

Aquest és el secret del sant rector d'Ars i l'entranya de la seva espiritualitat: *la transparència de Déu*. La seva transparència del Bon Déu (tal com ell el solia anomenar), feia que l'ordinari es convertís en extraordinari i que la seva pobre vida de rector de poble es convertís en una vida prodigiosa.

Què tenia d'extraordinària la vida de Mn. Vianney que atragués primer als seus feligresos i, després, a la França del seu temps?

- En primer lloc, era un capellà que resava molt, amb la mirada fixa d'enamorat en el sagrari.
- També, que no deixava de visitar tots els seus feligresos i preocupar-se de debò pels seus neguits, elevant però el seu esperit a les coses de Déu.
- Tenia una predicació accessible, entenedora i entenedora alhora sobre el bon Déu i les exigències de la vida cristiana.
- Una preocupació sincera pels pobres i l'educació dels infants (en són exemples la fundació de «La Providence» per a nenes i l'escola per a nens). La catequesi que feia per als infants esdevindrà l'inici de les seves cèlebres catequesis per a adults.
- Ell mateix era molt generós i pobre entre els pobres.
- Els pobles veïns van començar a conèixer-lo a través de les missions populars i, a poc a poc, afluïren a Ars per confessar-se amb ell. D'aquí vindrà al llarg de trenta anys el seu lliurament generós al ministeri del perdó.

Voldria desentranyar el secret del sant rector a través del magisteri pontifici que té per objecte el ministeri sacerdotal i que, en alguns moments, pren per base l'exemple del rector d'Ars.

Biblioteca Homolegens 2008, 205-207; Françoise BOUCHARD, *El Sant Rector d'Ars, entranyablement prevere*, Bisbat de Terrassa 2010, 254.

2. TROCHU, *El Cura de Ars San Juan Maria B. Vianney*, 387.

3. *Ibíd.*, 521.

En l'actualitat, el primer que ens fa adonar del seu valor exemplar és el papa Benet XVI amb el fet d'haver convocat oficialment «un any sacerdotal en el CL aniversari del “dies natalis” de Joan M. Vianney, el sant patró de tots els rectors del món».

Des de sant Pius X, al llarg de cent anys, els papes han tornat una vegada i una altra sobre el tema del ministeri ordenat, especialment sobre el prevere.

En aquestes pàgines em proposo d'espigolar; el temps de què dispo no permet altra cosa, el tema del sacerdoti, molt especialment en aquells documents pontificis que explícitament el relacionen amb la figura del sant Joan Maria Vianney, en particular l'encíclica *Sacerdotii nostri primordia*, que el beat Joan XXIII va dedicar totalment a la figura del sant capellà d'Ars, en el primer centenari de la seva mort. Després, acabaré amb un breu *escolion* recordant molt breument la doctrina del Concili Vaticà II sobre el ministeri ordenat i els dos sínodes sobre els preveres: el de l'any 1971 sota Pau VI, i el de l'any 1990, sota Joan Pau II.

2. PIUS X I L'EXHORTACIÓ APOSTÒLICA *HAERENT ANIMO* (HA)

El primer en tractar sobre el ministeri ordenat (en aquestes intervencions del magisteri pontifici al llarg del segle XX) va ser el papa sant Pius X, en la seva exhortació apostòlica *Haerent animo*⁴ del 4 d'agost de 1908, data en què es venera (*dies natalis*) el rector que ell mateix va beatificar i que el posa com a exemple de santedat sacerdotal:

Que magnífiques obres de salvació pot emprendre i portar a terme en el Poble de Déu qui està nibat i penetrat per la santedat, encara que sigui el menys dotat (en altres qualitats); això queda patent en els nombrosos testimonis de totes les èpoques. Recentment, resulta del tot notori el cas de Joan Baptista Vianney, exemplar rector, per a qui vam tenir el goig de decretar els honors deguts als benaurats (HA 38).

El papa Sarto polemitza amb els qui pensen que la santedat sacerdotal consisteix bàsicament en la pràctica de les virtuts actives, d'aquells que diuen «que els mèrits del sacerdot consisteixen precisament a donar-se totalment als altres». I continua afirmant: «Per això, oblidant quasi l'exer-

4. ASS 41 (1908) 555-577.

cici de les virtuts per les quals l'home es perfecciona a si mateix (que per això s'anomenen passives), diuen que s'ha de posar tota la força en l'adquisició de les virtuts actives» (HA 27). La santedat sacerdotal, que segons el Papa «no és més que la eminentíssima ciència del Crist» (HA 37), és l'única que fa al sacerdot tal com la crida divina el vol, signat per les virtuts passives que el van transformant. El Papa assenyala la via de l'abnegació, «d'aquí depèn l'eficàcia i tot el fruit del ministeri sacerdotal» (HA 30). Ens ve a la memòria en aquest punt el testimoni del sant rector d'Ars, abnegat i mortificat pel bé espiritual de la seva parròquia, quan afirmava amb rotunditat: «No hi ha dues maneres bones de servir a Nostresenyor. N'hi ha una de sola: servir-lo tal com Ell vol ser servit.»⁵ Tota la seva vida serà un cercar el servei de Déu a través de la pregària, la confiança absoluta en la gràcia de Déu, en la seva Providència i en la seva Misericòrdia, que ell va saber llescar amb abnegació i abundància en el confessionari, en el qual havia arribat a passar-hi divuit hores diàries.⁶

Sant Pius X assenyala, a més de l'abnegació i la pregària, uns altres mitjans que assegurin en el prevere el creixement de les virtuts passives adequades al seu estat: la meditació; evitar els perills mundans, la lectura espiritual, l'examen de consciència diari, la cura de la castedat, la pràctica de la caritat pastoral assaonada amb la generositat respecte als propis béns; l'obediència als superiors, al bisbe i a la Seu Apostòlica; la grandesa d'ànim davant la maledicència, la ingratitude i la persecució. També assenyala com a mitjans aconsellables la pràctica dels exercicis espirituals anuals, el recés mensual i la creació d'associacions sacerdotals (HA 40-87).

Com a conclusió de l'encíclica, podem dir que per al papa Sarto, la santedat fa del sacerdot un instrument fidel en les mans de Déu (HA 37 i 39). De fet, en tots els escrits pontificis potser no trobarem unes altres planes que expressin millor la instrumentalitat del sacerdot com aquestes en les quals es parla de les virtuts passives que li són inherents. No hi ha en realitat més que una cosa que uneixi l'home amb Déu i faci d'ell un valuós auxiliar que la santedat de vida i de costums (HA 37). Amb l'exhortació *Haerent animo* comença a perfilar-se una gràcia sacerdotal nova en ordre a solucionar problemes nous i una vida sacerdotal renovada.⁷

5. Juan Maria VIANNEY Cura de Ars. *Importunad al buen Dios. Pensamientos y sermones* (selección de textos de Gérard Rossé), Madrid: Ciudad Nueva 2009, 19.

6. TROCHU, *El Cura de Ars San Juan Maria B. Vianney*, 338.

7. Cfr: Juan ESQUERDA BIFET, *El sacerdocio hoy*, Documentos del Magisterio eclesiástico (BAC Minor 67), Madrid 1985, 10.

3. PIUS XI I L'ENCÍCLICA *AD CATHOLICI SACERDOTII* (ACS)

El 20 de desembre de 1935, el papa Pius XI publica una encíclica sobre el sacerdoti, titulada *Ad catholici sacerdotii*.⁸ El papa Ratti havia canonitzat el sant capellà d'Ars el 31 de maig de 1925 i l'havia declarat patró dels rectors de tot el món el 1929. L'encíclica *Ad catholici sacerdotii* és una síntesi de teologia i espiritualitat sacerdotal partint de Crist, Sacerdot i Víctima. La raó de ser del sacerdot ministre arranca de la presència de Crist ressuscitat en la seva Església, d'aquí la insistència del Papa en els textos de la Sagrada Escripura i en la Tradició: Crist, Sacerdot i Víctima, és l'únic mitjancer, que amb el seu únic i perfectíssim sacrifici ens ha redimit amb plenitud (cfr. ACS 11-15). En ordre a una sobreabundant i més perfecta aplicació dels seus mèrits, Crist va voler perllongar-se en l'Església (ACS 15). Actualitza el seu sacrifici (el fa present de nou) per mitjà de l'Eucaristia; així, deixa a la seva estimada esposa l'Església un sacrifici visible. En l'Eucaristia queda sensibilitzat Crist Víctima; el sacerdot ministre sensibilitza Crist Sacerdot (ACS 17-19). D'aquesta manera, el sacerdot ministre és l'«alter Christus», el «ministre de Crist i el dispensador dels misteris de Déu» (ACS 15). Fa present, sensibilitzant Crist Sacerdot, el sacrifici de la creu (en la santa missa), la seva acció santificadora en els sacraments (ACS 41), la seva paraula en la predicació (ACS 42), la seva oració en l'ofici diví (ACS 33-34), el seu pasturatge en el govern (ACS 27), la seva acció salvífica i la seva persona en general (ACS 25).

La paraula «dignitat» (ACS 36), tan repetida pels sants Pares, té una significació de gràcia especial per al ministeri (o de predilecció, ACS 21). El «poder» prestar el servei sacerdotal és prova d'un amor de predilecció (envers els homes en general i envers l'home que ha estat escollit per aquest ministeri, en particular) que, en sana lògica, exigeix la santedat de vida: un esforç sincer i honorat de ser de veritat un signe clar de Crist (ACS 22-25, 37). La santedat és una configuració amb Crist, una imitació i una sintonització de sentiments amb Crist; a aquesta santedat, que és l'arrel de la vida cristiana, el sacerdot hi és cridat per «una vocació especial», dirà el Papa (ACS 44).

En aquest punt, cita tres sacerdots, «veritables gegants de la santedat» (ACS 78) que ell mateix ha canonitzat: sant Joan Maria Vianney, sant Josep Benet Cottolengo i sant Joan Bosco.

8. AAS 28 (1936) 5-53.

Pius XI dibuixa l'espiritualitat sacerdotal, que transcendeix temps i latituds, com una disponibilitat absoluta envers Déu (la caritat com a virtut de la religió), com una disponibilitat envers els homes (la caritat pastoral, zel per les ànimes), això per mitjà de la castedat pel regne dels cels («una de les glòries més pures del sacerdoci catòlic», ACS 53); per mitjà de la pobresa («enmig d'un món corromput en el qual tot es ven i tot es compra», ACS 54) i de l'obediència (economia de Crist Víctima). Dedica també unes paraules a la cultura del prevere que és un complement del zel i de la caritat pastoral (ACS 62-66).

L'estil sacerdotal que descriu el papa Pius XI és i vol ser l'estil sacerdotal de sempre (sense treure les aplicacions concretes a cada temps i al seu en particular). Tan sols dins d'aquest estil pot cercar-se l'aplicació a cada època i un sa pluralisme.⁹

4. PIUS XII I L'EXHORTACIÓ APOSTÒLICA *MENTI NOSTRA* (MN)

El magisteri sobre el prevere en el segle XX pot dividir-se en tres etapes: primera, les encíclics sacerdotals; segona, el Concili Vaticà II; tercera, documents i esdeveniments postconciliars. Són tres etapes molt diferenciades i de valor desigual. La primera etapa podria subdividir-se encara en dues: abans i després de l'exhortació apostòlica *Menti nostrae* de Pius XII.¹⁰

El papa Pacelli, en la *Menti nostrae*,¹¹ no cita ni posa per model al sant capellà d'Àrs; és més, no esmenta cap model fora de Crist Sacerdot i Víctima. El Papa de la *Mediator Dei* i de la *Mystici Corporis* ens ofereix una santedat sacerdotal centrada en l'espiritualitat litúrgica (*Mediator Dei*) i en l'espiritualitat eclesial i en l'apostolat (*Mystici corporis*).¹²

La línia de santedat traçada per la *Menti nostrae* és la mateixa dels documents anteriors, però va il·luminada, profunditzada i potenciada per l'aspecte litúrgic, eclesial i, fins i tot, sociològic de la problemàtica humana. Pel papa Pius XII no hi ha altra santedat possible que la transformació en Crist per la caritat; transformació i vida cristocèntrico-mariana (MN 12 i 124-125) que s'opera en el sacerdot per l'esperit i la pràctica de la vida i sentiments del Bon Pastor; obediència (MN 15-16), castedat (MN 17-19) i pobre-

9. BIFET, *El sacerdocio hoy*, 42.

10. *Ibid.*, 3.

11. AAS 42 (1950) 657-704.

12. BIFET, *El sacerdocio hoy*, 95.

sa evangèlica (MN 20). Sols així es pot arribar a l'home concret, en les seves circumstàncies, com va fer el Bon Pastor i com vol el Pare del cel, evitant en tot moment l'«heretgia de l'acció», d'aquella acció que no té els seus fonaments en l'ajut de la gràcia i no es serveix constantment dels mitjans necessaris que ens dona Crist per a la consecució de la santedat» (MN 53).

En la *Menti nostrae* se'ns parla de directors espirituals per al clergat, de vida en comú dels preveres diocesans, de mitjans culturals apropiats, etc. Es nota en l'exhortació apostòlica una preocupació especial pel clergat jove. La *Menti nostrae* estudia els problemes i els riscos del camp sacerdotal. Per això, la data de la seva publicació fou una veritable novetat, com ho testimonien els nombrosos i amplis comentaris que se'n feren.¹³

El testament espiritual de Pius XII (el seu discurs pòstum) és amplament citat en l'Encíclica *Sacerdotii nostri primordia*¹⁴ del beat Joan XXIII. El papa Roncalli, en el primer any del seu pontificat i coincidint amb el primer centenari de la mort del sant rector d'Ars, «té l'alegria de presentar-lo als sacerdots d'arreu del món com a model d'ascesi sacerdotal, model de pietat eucarística i model de zel pastoral» (SNP 9). El mateix Papa, novell encara en el seu ministeri petrí, confessa que va tenir el goig, tot just ordenat de sacerdot, de participar en la beatificació de san Joan Maria Vianney pel papa sant Pius X, i vint anys més tard, havent sigut ell mateix ordenat bisbe el mateix any 1925, va poder gaudir de la canonització del sant rector d'Ars pel papa Pius XI.

5. JOAN XXIII I L'ENCÍCLICA *SACERDOTII NOSTRI PRIMORDIA* (SNP)

El beat Joan XXIII, vol iniciar la reflexió en la seva encíclica sobre el sacerdoti catòlic amb el text del discurs pòstum del seu antecessor. Pius XII no va poder pronunciar un discurs que havia preparat sobre la santedat sacerdotal en el qual deia així:

El caràcter sacramental de l'orde segella per part de Déu un pacte etern del seu amor de predilecció, que exigeix de la criatura pre-escollida la correspondència de la santificació [...] El clergue serà un pre-escollit d'entre el poble, un privilegiat dels carismes divins, un dipositari del poder diví, en una paraula, una «alter Christus» [...]. No es pertany a si mateix, com no pertany als seus parents, ni amics, ni tan sols a una determinada pàtria: la caritat universal és el que sempre

13. *Ibid.*, 96.

14. AAS (1959) 545-579).

haurà de respirar. Els seus pensaments, voluntat, sentiments no són seus, sinó de Crist, que és la seva vida mateixa» (SNP 6).

El papa Roncalli, fent aquest homenatge a l'ensenyament pòstum del seu immediat antecessor, en vol assumir el contingut i recollir la torxa; per això afirma a continuació:

Vers aquests cims de la santedat sacerdotal, ens arrossega a tots sant Joan Maria Vianney, i ens serveix d'alegria convidar els sacerdots d'avui, perquè les dificultats que ells troben en la seva vida personal i en les càrregues del ministeri, i no ignorem les fatigues i les temptacions d'alguns [...] i també de la fidelitat valenta de la gran majoria [...] que aquesta nostra Carta encíclica pugui ajudar-los a tots a perseverar i créixer en aquesta amistat divina, que constitueix l'alegria i la força de tota vida sacerdotal» (SNP 7).

El beat Joan XXIII, per a parlar de la vida del prevere a la llum de l'exemple del sant rector d'Ars, divideix la seva encíclica en tres apartats:

- Primer sobre l'ascètica sacerdotal: la pobresa, la castedat i l'obediència en la vida de sant Joan Maria Vianney i la pràctica dels consells evangèlics en la vida de tot capellà; fins i tot del clergat secular (SNP 10-37).
- Segon apartat: oració i culte eucarístic (SNP 38-55). El lloc central de la celebració de la santa missa i de l'oració davant el sagrari en el capellà d'Ars i en el capellà de tots els temps i estils. L'exemplar i, fins i tot heroica, dedicació del rector d'Ars al sagrament de la penitència (SNP 71-76).
- Tercer, i com a conseqüència de l'anterior: el zel pastoral (SNP 56-76).

Anem per parts: en primer lloc se li planteja al Papa una qüestió gens nova. Ja sant Tomàs s'havia preguntat si l'estat del clergue, ordenat «in sacris» i amb cura pastoral, és superior al simple religiós.¹⁵ El papa Pius XII va donar-hi resposta en els següents termes: És del tot fals afirmar «que l'estat clerical —com a tal, en tant que procedeix del dret diví— per la seva naturalesa demana que els seus membres observin els consells evangèlics» (SNP 11; es refereix a la pobresa, castedat i obediència que constitueixen els vots de la vida religiosa). Amb tot, afirma que és un error creure que el sacerdot està menys cridat a la perfecció que el religiós. I precisa el papa Joan XXIII, seguint l'ensenyament dels seu predecessor:

15. Sant Tomàs d'Aquino, *ST II-II*, q 184, a 8, in C.

Encara que per arribar a aquesta santedat de vida (pròpia del prevere), no s'imposa al sacerdot, en virtut de l'estat clerical, la pràctica dels consells evangèlics [...] aquesta pràctica se li presenta com el camí real de la santificació cristiana (i) són molt nombrosos els sacerdots generosos que ho han comprès així, ja que, tot i romandre en les files del clergat secular, acudeixen a piadoses associacions aprovades per l'Església per a ser guiats i sostinguts en els camins de la perfecció (SNP 13-14).

Passa a proposar l'exemple del rector d'Ars en la pràctica dels consells evangèlics. Ho fa espigolant dites del mateix sant pastor. Per les mans de sant Joan Maria havien passat grans sumes de diners que en forma de donatiu li feien arribar ànimes generoses. Amb tot, ell deia: «El meu secret és molt senzill: donar-ho tot i no conservar res» (SNP 16). El seu desinterès el feia molt atent als pobres. El papa Joan, adverteix però als preveres que no confonguin mai la pobresa evangèlica amb la misèria, menys amb aquella a què es veuen reduïts alguns sacerdots per circumstàncies externes al seu voler (SNP 23).

El sant rector «pobre de béns, va ser igualment mortificat en la carn [...] i durant tota la seva vida va practicar en grau heroic l'ascesi de la castedat» (SNP 23). Cal que els preveres, per a respondre amb generositat al que sant Pius X anomenà «ornament insigne del nostre orde» (SNP 25) combatin, costi el que costi, els perills de l'aïllament; per això cal denunciar les imprudències, allunyar les temptacions d'oci o els perills d'exagerada activitat. I el Papa acaba aquesta crida a una sana prudència recordant que «s'ha dit del rector d'Ars que en la seva mirada hi brillava la castedat [...] Ell coneixia, a través d'una llarga pràctica en el confessionari, les tristes ruïnes dels pecats de la carn [...]. Parlant per experiència (afirmava) que la mortificació té un bàlsam i uns sabors dels quals no es pot prescindir una vegada se'ls ha conegut [...]. En aquest camí (de la mortificació) el que costa és només el primer pas» (SNP 28). El papa Joan XXIII, amb arguments que més tard tornarà a reprendre el papa Pau VI en l'encíclica *Sacerdotalis Coelibatus*, afirma:

És un gran benefici per a la societat tenir en el seu si homes que, lliures de les preocupacions temporals, es consagren per complet al servei diví i dediquen als propis germans la seva vida, els seus pensaments i les seves energies. Són una gràcia molt gran per a l'Església els sacerdots fidels a aquesta virtut (SNP 30).

Les paraules del Papa Bo, escoltades avui, quan l'honorabilitat de l'Esposa santa que és l'Església va de boca en boca pel comportament abominable d'alguns dels seus ministres, no deixen de tenir un nou sabor d'estí-

mul i, ahora, d'una major conversió a la virtut de la castedat pel regne dels cels. Parlant d'aquesta virtut, el sant capellà d'Ars exclamava, ple d'emoció: «El sacerdoci és l'amor del cor de Jesús» (SNP 31).

La submissió de sant Joan M. Vianney als seus superiors tenia una arrel totalment sobrenatural: arrancava del «promitto» de la seva ordenació sacerdotal i es va mantenir així els seus quaranta quatre anys de ministeri sacerdotal. Es feu especialment tangible en el temps del seu rectorat on tingué ocasió de dissentir de les decisions del seu bisbe, però obeí sempre amb obsequiosa disponibilitat.¹⁶ Per això, afirma el papa Joan XXIII, en la seva encíclica:

Aquesta submissió total a la voluntat dels seus superiors era —cal precisar-ho— totalment sobrenatural en els seus motius: era un acte de fe en la paraula de Crist que diu als seus apòstols: «Qui us escolta a vosaltres, m'escolta a mi»; i per a romandre fidel a això, contínuament s'exercitava a renunciar a la seva voluntat, acceptant el dur ministeri del confessorari i totes les altres tasques quotidianes en les quals la col·laboració entre companys fa més fructuós l'apostolat (SNP 34).

El Papa en treu una conseqüència pel nostre temps:

Tot ho hem rebut de l'Església; obrem en el seu nom i en virtut dels poders que ella ens ha conferit; gaudim de servir-la mitjançant els vincles de la unitat i a la manera com ella desitja ser servida (SNP 37).

La segona part de l'encíclica sobre el rector d'Ars se centra en la l'oració i el culte eucarístic: el mateix sant Joan Maria Vianney definia el sacerdot com a home de pregària. I afegeix el Papa, indicant fins a quin grau ho practicava:

Tots coneixen les llargues nits d'adoració que, essent jove rector d'un llogarret, llavors poc cristià, passava davant del Santíssim Sagrament. El tabernacle de la seva església es va convertir molt aviat en el focus de la seva vida personal i del seu apostolat, de tal manera que no seria possible recordar millor la parròquia d'Ars, en els temps del Sant, que amb aquestes paraules de Pius XII sobre la parròquia cristiana: «El centre és l'Església, i en l'Església el tabernacle, i al seu costat el confessorari: allí les ànimes mortes retornen a la vida i les malaltes recuperen la salut» (SNP 38).

16. BOUCHARD, *El Sant Rector d'Ars, entrançablement prevere*, 217-218.

El sant capellà d'Ars, tal com el veieren els seus contemporanis «conservava una unió constant amb Déu enmig d'una vida excessivament ocupada» (SNP 39). I ell mateix havia afirmat: «El que ens impedeix als sacerdots de ser sants és la falta de reflexió; hom no entra en si mateix, no sap el que es fa; necessitem la reflexió, l'oració, la unió amb Déu» (SNP 39). Jo, a l'inici d'aquest article, recolzat en testimonis dels seus contemporanis, he definit l'esperit del sant rector com a «transparència de Déu». Aquesta es manifestava molt especialment en un rostre il·luminat per la pregària. El mateix sant Joan Maria havia recomanat: «Pregueu i estimeu, mireu, en això hi ha la felicitat de l'home sobre la terra» (SNP 40).¹⁷

El papa Roncalli aprofita l'exemple del sant rector per a recordar als preveres que

Aquesta fidelitat a l'oració és, d'altra banda, per al sacerdot un deure de pietat personal, per a la qual, la saviesa de l'Església ha precisat alguns punts importants, com la pregària mental quotidiana, la visita al Santíssim sagrament, el rosari i l'examen de consciència. I és també una estricta obligació contreta amb l'Església la que es refereix al rés quotidià de l'ofici diví» (SNP 42).

I amb una percepció dels fets que ens porta a la memòria esdeveniments d'una sagnant actualitat, continua dient:

Potser per haver descurat algunes d'aquestes prescripcions, alguns membres del clergat de mica en mica han estat víctimes de la inestabilitat exterior, de l'empobriment interior i exposats un dia, sense defensa, a les temptacions de la vida. En canvi, treballant contínuament per les ànimes, Vianney no oblidava la seva. Se santificava a si mateix, per a poder santificar millor els altres (SNP 43).

La pregària del rector d'Ars era eminentment eucarística, se sentia irresistiblement atret cap al sagrari. La presència real de Jesús sagramentat trobava el seu punt culminant en la celebració de l'Eucaristia. Diu un dels testimonis en el procés de canonització: «Per a convèncer-se d'això, n'hi havia prou de veure'l celebrar la santa missa i veure com s'agenollava quan passava davant el Tabernacle» (SNP 45).

El beat Joan XXIII acaba aquest apartat de la vida de pregària i vida eucarística del sant rector d'Ars amb la següent exhortació:

Amb afecte paternal, demanem als nostres estimats sacerdots que periòdicament s'examinin sobre la manera com celebren els sants misteris, i sobre les

17. Text recollit en la lectura patristica de la memòria del Sant en la Litúrgia de les Hores.

disposicions espirituals amb què puguen a l'altar i els fruits que s'esforcen en obtenir-ne. El Centenari d'aquest admirable sacerdot, que del consol i fortuna de celebrar la santa missa assolia els ànims per al propi sacrifici, els convida a això (SNP 55).

El darrer apartat de la *Sacerdotii nostri primordia*, el dedica el Papa al zel pastoral del sant rector d'Ars.

Amb motiu d'aquest any sacerdotal proclamat pel sant Pare Benet XVI vaig sentir en un cercle sacerdotal aquesta dificultat que posava un dels seus participants al fet de proposar com a model de ministeri un sacerdot del segle XIX: «Què en podem treure d'una figura tant allunyada de nosaltres i de les nostres inquietuds?»

A sant Joan Maria Vianney li va tocar viure en temps convulsos, i molt!: la seva infantesa es va desenvolupar entre l'angoixa de l'Antic Règim i el terror revolucionari. La joventut esdevé sota la Convenció, Napoleó Primer Cònsul i Napoleó Emperador. El ministeri sacerdotal li arriba amb la restauració borbònica. Al llarg dels seus més de quaranta anys de rector d'Ars veurà passar la monarquia burgesa de Lluís Felip d'Orleans, la Segona República i el Segon Imperi, amb Napoleó III. Amb total, va viure sota quatre règims polítics diferents i tres revolucions! Sumen sis monarquies i dues repúbliques, en els seus setanta-tres anys de vida.

El Papa Bo resumeix tot el repte pastoral de sant Joan Maria Vianney—no pas tant allunyat del nostre— quan afirma:

El sant rector va ser en el seu temps un model de zel pastoral en aquell llogarret de França on la fe i els costums es ressentien encara dels trastorns de la Revolució. «No hi ha gaire amor de Déu en aquesta parròquia; ja li posarà Vostè, li van dir en enviar-l'hi.»

I continua dient el beat Joan XXIII:

L'exemple del rector d'Ars conserva un valor permanent i universal en tres punts essencials (SNP 57):

El primer: el sentit profund que ell tenia de la seva responsabilitat pastoral: «Déu meu —pregava en els seus primers anys de rector— concediu-me la conversió de la meva parròquia; accepto sofrir el que vulgueu durant tot el temps de la meva vida» (SNP 59).

Afegeix el Papa:

Per a seguir el camí de l'escola del rector d'Ars, que «estava convençut que per a fer bé als homes cal estimar-los», que cadascú es pregunti a si mateix sobre la

caritat que mostra envers aquells pels quals ha de respondre davant de Déu i pels quals Crist va morir (SNP 61).

El segon valor permanent que ens ensenya el sant rector és que ell va ser durant tota la seva vida sacerdotal predicador i catequista: «Cada sacerdot —diu el papa Joan— té el deure d'adquirir i conrear els coneixements generals i la ciència teològica proporcionada a la seva capacitat i a les seves funcions (però) sobretot per atreure la il·luminació del llibre més ric de ciència que pugui llegir-se: la creu de Crist. El seu bisbe deia d'ell a alguns dels seus detractors: No sé si és docta, però és clar» (SNP 64).

Voldria afirmar, en aquest punt, que el sant rector d'Ars, que havia patit tant memoritzant en els seus anys d'estudiant i també en els inicis del seu ministeri, memoritzant els seus sermons, sempre preparats amb molta cura, va anar aprenent a l'escola de la Creu l'Evangelí de la Misericòrdia divina que el va anar allunyant de la formació excessivament rigorista i fins i tot jansenista dels seus mentors: «Preferia mostrar l'aspecte atraient de la virtut més que no pas la lletjor del vici» (SNP 67), afirma hom en el seu procés de canonització.¹⁸

La tercera mostra del seu zel pastoral la trobem en aquell ministeri que va ser en la vida del sant rector d'Ars, ensems el seu martiri i la seva màxima glòria que va produir fruits molt gloriosos i saludables, la celebració del perdó. Recorda el beat Joan XXIII:

Ordinàriament ell passava unes quinze hores al confessional. Aquest treball quotidià començava a la una o les dues de la matinada i no acabava fins a la nit: I quan va caure, esgotat ja, cinc dies abans de la seva mort, els últims penitents s'apinyaven al costat de la capçalera del moribund. Es calcula que cap al final de la seva vida el nombre anual dels pelegrins arribava a la xifra de vuitanta mil (SNP 71).

Abans, el papa Joan ens ha dit que aquest ministeri ocupà de ple trenta anys de la vida del sant rector, dels quaranta un que va viure a Ars! Sant Joan Ma. Vianney confiava un dia a un que li demanava consell:

Pel que fa a mi, els assenyalo (als penitents) una petita penitència, i la resta la compleixo jo per ells. Certament —diu el beat papa Joan—, el rector no vivia sinó per als pobres pecadors, tal com ell deia, amb l'esperança de veure'ls convertir-se i plorar [...] Amb quina delicadesa i amb quin fervor fa renèixer l'esperança en els cors penedits! Per a ells es fa incansablement ministre de la miseri-

18. BOUCHARD, *El Sant Rector d'Ars, entranyablement prevère*, 218-220.

còrdia divina, la qual, com ell deia, és poderosa «com un torrent desbordant que arrossega els cors al seu pas» (SNP 73).

La conclusió d'aquesta encíclica dedicada al sacerdoci catòlic a la llum de l'exemple del capellà d'Ars, acaba amb una petició als fidels en general. Diu el Papa Joan:

Avui els cristians fervents esperen molt del sacerdot. Ells volen veure en ell —en un món on triomfen el poder dels diners, la seducció dels sentits, el prestigi de la tècnica— *un testimoni del Déu invisible* (la cursiva és nostra, pel que hem dit del capellà d'Ars com a «transparència de Déu») un home de fe, oblidat de si mateix i ple de caritat. Que sàpiguen aquests cristians que ells poden influir molt en la fidelitat dels seus sacerdots a un ideal tan gran, amb el respecte religiós al seu caràcter sacerdotal, amb una més exacta comprensió de la seva labor i de les seves dificultats, i amb una més activa col·laboració en llur apostolat (SNP 80).

Tot seguit, el beat Joan XXIII afirma amb paraules del sant rector d'Ars «que quan es tracta de destruir la religió, es comença atacant al sacerdot» (SNP 81). Pel que fa a l'obra de les vocacions al ministeri sacerdotal, diu el Papa «que les famílies cristianes valorin, doncs, la seva responsabilitat, i amb alegria i agraïment donin els seus fills per al servei de l'Església» (SNP 81).

6. DEL CONCILI VATICÀ II ALS ÚLTIMS PAPES

En el mig segle exacte que va de l'Encíclica *Sacerdotii nostri Primordia* a la convocatòria d'un any sacerdotal pel papa Benet XVI, amb motiu del CL aniversari de la mort del sant rector d'Ars, la doctrina de l'Església ha estat especialment rica. El Concili Vaticà II, amb els seus documents relatius al ministeri sacerdotal, ha estat una fita molt important en la reflexió de l'Església sobre la naturalesa del ministeri ordenat. El concili presenta tres documents especialment sacerdotals, encara que el tema s'escampa en molts altres dels seus textos: El decret sobre l'ofici pastoral dels bisbes *Christus Dominus*,¹⁹ el decret sobre el ministeri i vida dels preveres *Presbyterorum ordinis*,²⁰ i el decret sobre la formació sacerdotal *Optatam totius*.²¹ A aquests

19. AAS 58 (1966) 637-696.

20. AAS 58 (1966) 991-1024.

21. AAS 58 (1966) 713-727.

documents cal afegir-hi molt especialment el capítol tercer de la constitució dogmàtica sobre l'església *Lumen gentium*.²²

Es podria dir que la idea teològica de base de la doctrina sacerdotal conciliar és la de l'Església com a «sagrament» primordial. Cada cristià és un signe personal de Crist segons el carisma rebut. El prevere és signe de Crist en tant que Cap i Bon Pastor (*PO 2*). D'aquí la seva funció de perllongar la paraula, el sacrifici, l'acció salvífica i pastoral del Senyor. El prevere se santifica en la pràctica de caritat pastoral, que manifesta una ascètica pròpia del pastor d'ànimes. El Concili Vaticà II manifesta alhora una continuïtat doctrinal amb el magisteri anterior sobre el ministeri ordenat, però amb una orientació dinàmica diferent i complementària. La perspectiva de Trento queda integrada en una perspectiva eclesial i pastoral: la funció del sacerdot en l'Església i en el món d'avui.²³

La Conferència Episcopal Espanyola, en el seu missatge als sacerdots amb motiu de l'Any Sacerdotal, dona aquesta bella síntesi de «la caritat pastoral» que esdevé el concepte bàsic de l'espiritualitat sacerdotal segons el Concili. Diuen els nostres bisbes:

Som cridats a viure tot això en l'exercici de la caritat pastoral, la virtut que anima i guia la vida espiritual i ministerial del sacerdot. Amb ella imitem Crist, el Bon Pastor; amb ella li som fidels i amb ella unifiquem la nostra vida, amenaçada de dispersió. Gràcies a la caritat pastoral el nostre ministeri, més enllà d'un conjunt de tasques, es converteix en font privilegiada de la nostra santificació personal.²⁴

Fruit del sentit de comunió, tan estimat pel Concili, fou la creació dels sínodes de bisbes. Dues de les assemblees sinodals ordinàries, les dels anys 1971 i 1990, es van dedicar als sacerdots, a la seva naturalesa i a la seva formació.

El papa Pau VI, l'any 1963, va dedicar una exhortació apostòlica al tema sacerdotal amb motiu de complir-se el quart centenari del decret de Trento sobre la creació dels seminaris. El papa Montini vol subratllar en la *Summi Dei Verbum*²⁵ el tema de la vocació sacerdotal, tema aquest que en el decret *Optatam totius*, que anava elaborant el Concili, sortiria poc elaborat.²⁶

22. AAS 57 (1965) 5-75.

23. BIFET, *El sacerdocio hoy*, 205-207.

24. CEE, «Missatge als sacerdots amb motiu de l'any sacerdotal», *Bulletí de l'Església de Girona* 133 (2009) 462-470.

25. AAS 55 (1963) 979-995.

26. BIFET, *El sacerdocio hoy*, 183-184.

Pau VI va dedicar la segona assemblea ordinària del Sínode de Bisbes al tema del sacerdoci i la justícia en el món. Un grup de la Comissió Teològica Internacional havia elaborat un estudi titulat «El ministeri sacerdotal», que hom volia proposar com a «Orientaciones» del Sínode. El Papa en va fer la correcció en el sentit que li mancava una visió més sacral del ministeri. Acusació que es feia també als documents conciliars sobre el tema. El cardenal Höffner, atenent l'orientació de Pau VI, va elaborar una relació que anomenà *Sacerdoci ministerial* en la qual es volia substantivar la funció sacral del ministre segons la doctrina de Trento. La fórmula «ministeri sacerdotal» accentua la missió evangelitzadora, segons el Vaticà II (decret *Presbiterorum ordinis*). Encara que els dos prototipus es complementen mútuament, el Papa tenia interès en els inicis de la crisi sacerdotal postconciliar de subratllar la funció sacerdotal del ministeri ordenat. Conseqüència d'aquesta visió més sacral del ministeri havia estat l'exclusió del tema del celibat sacerdotal de les discussions sinodals. Pau VI l'havia tractat ja en la seva encíclica *Sacerdotalis caelibatus*²⁷ del 24 de juliol de 1967. El Papa no volia que es qüestionés en un Sínode la disciplina eclesiàstica de l'Església llatina en aquest punt. Això, però, no va apagar les intervencions i tensions manifestades en l'aula sinodal.²⁸

El papa Joan Pau II, en la seva amplíssima producció magisterial, va tractar el tema del sacerdoci en diverses ocasions. Especialment significatives són les seves cartes del Dijous Sant. En la Carta *Dominicae Cena*²⁹ de l'any 1980 va tractar amplament del sacerdoci en relació a l'Eucaristia. Diu:

Mitjançant la nostra ordenació sacerdotal [...] nosaltres estem units de manera singular i excepcional a l'Eucaristia. Som en cert sentit «per ella» i «per a ella». Som, de manera particular, responsables «d'ella» (DC 2).

El papa Wojtyła repeteix el tema de la sacralitat del ministeri ordenat en la seva Carta del Dijous Sant de l'any del Jubileu de la Redempció (1983).³⁰ Però va ser l'any 1986³¹ quan va dirigir la seva Carta a tots els sacerdots de l'Església sota «un model de vida sacerdotal: el sant rector d'Ars». El motiu

27. AAS 59 (1967) 657-697.

28. Manuel ALCALÀ, *Historia del Sínodo de los Obispos*, Madrid: BAC 1996, 71-116, especialment 77-78.

29. AAS 72 (1980) 113-148.

30. AAS 75 (1983) 413-422.

31. AAS 78 (1986) 689-702. Pel text en català: *DdE* (1986) 521-538.

va ser la celebració del segon centenari del naixement de sant Joan Maria Vianney i l'anunci de la visita del Papa a Ars. En la seva Carta convidava tots els sacerdots a meditar sobre la manera com el sant rector d'Ars ha il·lustrat alhora el compliment ple del ministeri sacerdotal i la santedat del ministeri. El sant capellà d'Ars és un model de zel pastoral molt actual. No en els determinants del nostre temps sinó en la seva actitud davant els reptes de l'evangelització. El servent de Déu, Joan Pau II, subratlla la vàlua del Concili Vaticà II pel que fa a la teologia del ministeri ordenat. Diu que «el Vaticà II feliçment ha situat la consagració del sacerdot en el marc de la seva missió pastoral» (núm. 9). Això, el Papa ho veu heroicament acomplert en l'estil de vida del rector d'Ars:

Sant Joan Maria Vianney ofereix una resposta eloqüent a certes discussions sobre la identitat del sacerdot que s'han manifestat en el curs dels darrers vint anys [...] El sacerdot és per als laics, els anima i els sosté en l'exercici del sacerdocí comú dels batejats [...] És ordenat per actuar en nom del Crist-Cap [...] Els intents de laicització del sacerdot són perjudicials per a l'Església» (núm. 10).

Amb tot, el sacerdot ha d'estar molt proper dels seglars,

Com Joan Maria Vianney, però com a prevere, sempre en una perspectiva que sigui la de llur salvació i la del progrés del regne de Déu. Ell és el testimoni i dispensador d'una vida diferent de la terrena» (núm. 10).

El papa Joan Pau II subratlla que:

Sant Joan Maria Vianney no es va limitar al compliment ritual dels actes propis del seu ministeri. Va tractar de conformar el seu cor i la seva vida al model de Crist [...] La pregària va ser l'ànima de la seva vida [...] i mai va descuidar ni l'ofici diví ni el rosari. De manera espontània es dirigia sempre a Maria [...] La seva pobresa era extraordinària. Fugia dels honors. La castedat brillava en el seu rostre. Sabia el que costava la puresa per a «trobar la font de l'amor que es troba en Déu» [...] L'obediència a Crist es traduïa [...] en obediència a l'Església i especialment al seu bisbe. L'encarnava en l'acceptació de la pesada càrrega de rector que sovint el corpenia.

Joan Pau II insisteix en l'ascètica de renúncia que va marcar l'acció pastoral de sant Joan Maria Vianney per configuració a Crist clavat en Creu. Així afrontava totes les dificultats, incomprendiments i persecucions que li va tocar viure. «En definitiva, Joan Maria Vianney es santificava per a ser més apte per a santificar els altres. Certament, la conversió segueix essent el secret dels cors lliures» (núm. 11), puntualitza el Papa.

Finalment, el beat Joan Pau II expressa amb tota claredat antropològica, teològica i espiritual la doctrina de l'Església sobre la santedat del ministre. Diu:

Mitjançant el seu ministeri el sacerdot il·lumina a les persones, guiant-les en les seves consciències i donant-los els sagraments. Aquests sagraments són, en efecte, actes de Crist mateix, l'eficàcia dels quals no disminueix per les imperfeccions o per la indignitat del ministre. Però el resultat depèn també de les disposicions personals de qui els rep, i aquestes són afavorides en gran manera per la santedat personal del sacerdot, pel seu testimoni visible, així com pel seu misteriós intercanvi de mèrits en la comunió dels sants.

El sant rector d'Ars ens és testimoni d'això, ell «volia estimar a Déu per tots aquells que no l'estimaven i, a la vegada, suplir en bona part les penitències que ells no feien. Era realment el pastor sempre solidari amb el poble pecador» (núm. 11).

En els seus múltiples discursos i homilies, Joan Pau II parla del sant rector d'Ars. Ho va fer molt especialment i de forma emotiva en la seva visita a Ars el 6 d'octubre de 1986, on va predicar un recés per a sacerdots i on celebrà una missa amb uns tres mil preveres concelebrants.

L'any 1990 es va celebrar la VIII Assemblea del Sínode de Bisbes, dedicada en aquella ocasió a «la formació dels sacerdots en la situació actual». Fruit d'aquell Sínode va ser l'exhortació post-sinodal *Pastores dabo vobis*,³² un dels documents pontificis més complerts sobre el ministeri ordenat. El papa Joan Pau II fa una síntesi admirable entre antropologia, teologia de la vocació, formació dels candidats i espiritualitat sacerdotal. Per al Papa no pot haver-hi un bon pastor si no hi ha a la vegada una personalitat ben formada. En el seu estil tan propi, Wojtyła revisa els ensenyaments del Concili Vaticà II sobre el ministeri a la llum de l'antropologia humana. Per al Papa, en el candidat al ministeri li cal una maduresa afectiva que fa que la formació sacerdotal es fonamenti en la formació humana. Diu: «Esdevé així necessària l'educació pera estimar la veritat, la lleialtat, el respecte per la persona, el sentit de la justícia, la fidelitat a la paraula donada, la veritable compassió, la coherència i, en particular, l'equilibri de judici i de comportament» (PDV 43). Per a suscitar la maduresa afectiva és essencial l'amor a Jesucrist, «així el candidat trobarà en la maduresa afectiva una base ferma per a viure la castedat amb fidelitat i alegria» (PDV 44). Joan Pau II comen-

32. AAS 84 (1992) 658-804.

ta amplament el text de sant Marc en el qual Jesús «en designà dotze perquè estiguessin amb ell» (PDV cap V). En l'exercici del ministeri del prevere no és possible anunciar Jesús sense haver estat amb Jesús, tal com ho relata l'evangeli dels dotze. Experimentar i anunciar: els dos moments s'impliquen mútuament al llarg de tota la vida i l'espiritualitat del sacerdot. En aquest sentit, el seminari abans que un lloc és un ambient espiritual.

L'any sacerdotal, convocat pel papa Benet XVI, ha estat un any ple d'esperances; però, siguem sincers, també ha estat un veritable «annus horribilis» per tot allò que el Papa ja denunciava en la seva mateixa Carta de convocatòria. Deia aleshores: «També hi ha situacions, mai prou deplorades, en les quals l'Església mateixa pateix per la infidelitat d'alguns dels seus ministres.» Amb tot, abans el Papa havia lloat la «fidelitat entusiasmada» de tants sacerdots que, tot i les dificultats i incomprensions, perseveren en la seva vocació d'«amics de Crist», cridats personalment, elegits i enviats per Ell.³³

El sant Pare ens recorda aquelles paraules del rector d'Ars que uneixen el seu alt sentit del do de l'ordenació sacerdotal amb la solemnitat litúrgica del Sagrat Cor, data precisament escollida per l'acabament de l'Any Sacerdotal: «El sacerdoci és l'amor del cor de Jesús.»

33. Leonardo SAPIENZA (ed.), *Estilo Sacerdotal. Tras las huellas de san Juan María Vianney, Cura de Ars*, CEE (Formación Permanente 11), Madrid: Edicep 2009. Ens servim de la traducció catalana publicada pel *Bulletí de l'Església de Girona* 133 (2009) 462-470.